

Tekst 2

---

ffw88 jonguh: is die digi-taal nou echt zo erg?

(1) “Hooooooooooooowj keb net de film klein beetje gmonteerd, ziet er strak uit jonguh! :D keb uhm in zwartwit oude film style staan nu is
5 eg fat mja ben wieder weg kom strx nog trug mzzzzzzzzl” De boodschap van dit alledaagse bericht van een zestienjarige voor een zeventienjarige zal voor de meeste mensen te
10 volgen zijn, maar dat is iets anders dan dat het te verteren is. Hoewel het al die ouders en docenten wel duidelijk moet zijn dat de smartphones met Twitter, WhatsApp en Facebook bij
15 de gemiddelde tiener horen, blijft de weerzin tegen de ‘verloedering’ van het Nederlands groot. Waarom al die spreektaal, halve woorden, afkortingen en vreemde samenvoegingen in
20 één berichtje?

(2) Bij elke lezing die neerlandicus Wim Daniëls – de meedogenloze taalanalist van het Koningslied in Pauw & Witteman – in de afgelopen
25 tien jaar gaf, was er altijd iemand in het publiek die hem bezorgd de kwestie voorlegde. “Blijkbaar zijn er nog steeds mensen die denken dat de taal moet blijven zoals zij het ooit

30 hebben geleerd.”

(3) Het is beperkt denken, vindt Hans Bennis, directeur van het Meertens Instituut (KNAW) en bijzonder hoogleraar taalvariatie aan de
35 Universiteit van Amsterdam (UvA). “Mensen die willen dat het Nederlands niet verandert, verklaren het tot een dode taal. Jongeren veranderen taal, dat is altijd zo geweest. Dat lijkt
40 mij eerder reden tot belangstelling.”

(4) De criticus ziet een slordig WhatsAppberichtje vol onvergeeflijke fouten, de aandachtige neerlandicus ziet taalontwikkeling in actie. Taal-
45 ontwikkeling die bovendien uitgaat van kennis van de Nederlandse taalregels, logica én efficiëntie.

(5) In zijn volgende maand te publiceren boek *Korterlands*, toont
50 Bennis aan dat de ogenschijnlijk vreemde afkortingen in al die berichtjes een logisch patroon laten zien. “In sommige opzichten zijn de regels van de Nederlandse taal
55 vreemder dan de systematiek van de taal zoals we die op sociale media zien. Vergelijk het met sommige krantenkoppen, telegrammen en

contactadvertenties. Daarin wordt
60 ook verkort en afgebroken waar
mogelijk, zonder de leesbaarheid aan
te tasten. Dat wordt toch ook niet als
fout gezien? Zo creatief met taal
65 omgaan, toont ook kennis van de
taalregels.”

(6) Ook Lieke Verheijen, onderzoeker
taalbeheersing aan de Radboud
Universiteit, ontdekte ‘regels’ die
70 laatste letter van een woord wordt
weggelaten (‘lache’), fonetische
spelling (‘jonguh’), eerste letters van
woorden in een zin (‘hvj’), vervanging
van letters door cijfers (‘suc6’),
75 nadruk door herhaling (‘superrr’) en
weglating (‘shoarma in bonus’).

(7) De rode draad in alle digi-taal lijkt
vooral efficiëntie te zijn. Taal is het
80 middel, de boodschap overbrengen
het doel. De juiste spelling is minder
belangrijk. Verheijen: “Velen weten
wel dat ze het fout doen, maar dat is
in deze context van ondergeschikt
belang.”

(8) Op Twitter speelt bovendien de
beperking van 140 tekens een rol¹⁾.
Bennis: “We accepteren allemaal de
onafgemaakte en kromme zinnen in
90 onze spreektaal, maar als we het
typen, kan het ineens niet meer door
de beugel.”

(9) Sinds WhatsAppen het nieuwe
bellen is, en de berichten dus in hoog
tempo over en weer moeten gaan,
95 mag een zin als ‘Ik weet het niet’, de
boel niet onnodig ophouden.

‘Kweenie’, dus. “Maar omdat ken-
merken als volume, intonatie en
gezichtsuitdrukkingen ontbreken bij
100 die geschreven conversatie, krijgen
sommige woorden juist weer nadruk
door toevoeging van extra letters of
door het gebruik van kapitalen en
emoticons,” zegt Verheijen.

105 (“GEENNN zin in school ;)”)

(10) Die digi-taal lijkt eerder logisch
dan barbaars te zijn, vinden de
taaldeskundigen. En nog zo’n verfris-
sende visie: Twitter, Facebook en
110 WhatsApp zorgden er wel voor dat
jongeren van nu zich meer verdiepen
in de taal, omdat ze meer lezen en
schrijven dan eerdere generaties en
er bovendien vernieuwend en creatief
115 mee omgaan. “Al die creatieve
uitingen van taal, zoals ‘ff w88’, zijn
goed voor het zogenoemde meta-
linguïstische bewustzijn, van de
onderliggende patronen van letters
120 en klanken in taal. Ze kunnen de
geletterdheid van jongeren op een
positieve manier beïnvloeden.”

(11) Toch vrezen leraren nog vaak
het tegenovergestelde: duikt al die
125 ‘incorrecte’ digi-taal straks niet op in
de opstellen van scholieren of de
eerste sollicitatiebrief? “Er is in het
buitenland enig onderzoek verricht
naar de invloed van digi-taal op lezen
130 en schrijven, maar de uitkomsten
daarvan zijn divers”, zegt Verheijen,
promovenda bij de afdeling
Nederlandse taal en cultuur van de
Radboud Universiteit. “Daarom
135 onderzoek ik nu of Nederlandse
jongeren het onderscheid kunnen
maken tussen de digi-taal die ze
gebruiken in een WhatsAppje naar
een vriend en het officiële Neder-
lands dat ze horen te schrijven in een
140 opstel voor school.”

(12) Zich baserend op dat buiten-
landse onderzoek, verwacht
Verheijen dat jonge scholieren wier
145 geletterdheid nog niet volledig is
ontwikkeld en laagopgeleide
jongeren mogelijk digi-taal zullen
gebruiken waar ‘de maatschappij’
nog graag klassiek Nederlands taal-
150 gebruik ziet. “Hoogopgeleide
jongeren zullen wellicht makkelijker
kunnen schakelen tussen de taal-

varianten die vereist zijn in een Facebookpost en een essay.” Daarom, benadrukt Verheijen, is het belangrijk jongeren bewust te maken van verschillende varianten van het Nederlands, zoals digi-taal, straat-taal, dialect én de standaardtaal.

(13) “Daar”, zegt Bennis, “ligt vooral een taak voor alle basisscholen en middelbare scholen. Docenten Nederlands hebben onverminderd de taak kinderen de taalregels te leren, maar ook om de sociale media in de lessen te betrekken. Van daaruit kunnen jongeren zich de taal eigen maken en toepassen op een manier die hen past.”

(14) Bennis heeft meermaals voor de klas gestaan om dat te doen. “Ik heb

leerlingen gevraagd Twittergedichten te maken, maar het zou ook interessant zijn om ze een opstel te laten schrijven in WhatsApptaal en daarna in Standaardnederlands. Dan zien ze ook het onderscheid.”

(15) Uiteindelijk is de taal er voor de gebruiker, aldus Bennis. “In deze maatschappij worden mensen nog beoordeeld op de schrijftaal in hun sollicitatiebrief. Dan is het nuttig dat een sollicitant ‘Hij vindt’ schrijft, maar in een privé-appje naar zijn vriendin moet het snellere ‘Hij vind’ ook kunnen.” Fraai is het niet, vindt Verheijen, maar ze geeft toe: “Het hindert het tekstbegrip niet, voor jongeren is het begrijpelijke digi-taal.”

*naar: Merel Straathof
uit: Het Parool, 11 maart 2015*

noot 1 In het verleden waren de berichten op Twitter beperkt tot 140 tekens per bericht.

Tekst 2 ffw88 jonguh: is die digi-taal nou echt zo erg?

- 1p 12 Welke functie heeft de eerste alinea ten opzichte van de rest van de tekst?
In de eerste alinea wordt
- A de aandacht getrokken door een verrassende stelling te poneren.
  - B de interesse gewekt door een aansprekend voorbeeld te noemen.
  - C de lezer geprikkeld door een spannende anekdote te vertellen.
  - D het belang voor de lezer verduidelijkt door het centrale probleem vast te stellen.

- 1p 13 Wat is het verband tussen alinea 2 en 3?
In alinea 2 wordt een mening over het behoud van het Nederlands geformuleerd en in alinea 3
- A wordt deze mening bekritiseerd door een wetenschapper.
  - B wordt deze mening gedeeltelijk ondersteund door onderzoek.
  - C wordt deze mening genuanceerd door de nadelen van taalbehoud te benoemen.
  - D wordt deze mening uitgewerkt vanuit diverse invalshoeken over taalbehoud.

Na alinea 1 kan tekst 2 worden onderverdeeld in vijf delen die achtereenvolgens van de volgende kopjes kunnen worden voorzien:

deel 1: Gedachten bij digi-taal

deel 2: Regels van digi-taal

deel 3: Verklaringen voor het ontstaan van digi-taal

deel 4: Positieve en negatieve effecten van digi-taal

deel 5: Probleem en oplossing bij het gebruik van digi-taal

- 1p 14 Bij welke alinea begint deel 2?
1p 15 Bij welke alinea begint deel 4?
1p 16 Bij welke alinea begint deel 5?

In tekst 2 worden twee tegengestelde visies op het gebruik van digi-taal genoemd.

- 2p 17 Welke twee visies zijn dat?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Taalontwikkeling die bovendien uitgaat van kennis van de Nederlandse taalregels, logica én efficiëntie.” (regels 44-47)

In de alinea's 5 tot en met 10 worden deze drie elementen verder uitgewerkt.

- 1p 18 Welke omschrijving vat het best samen hoe deze drie elementen volgens tekst 2 onderling samenhangen?
- A Digi-taal is ontstaan vanuit de behoefte aan efficiënte communicatie. Gebruikers van digi-taal passen de taal op een creatieve en logische manier aan. Die logica is daarbij gebaseerd op hun kennis van het Standaardnederlands.
  - B Het is logisch dat jongeren digi-taal gebruiken omdat ze graag creatief met taal omgaan. Dankzij hun kennis van het Standaardnederlands kunnen zij de taal op een efficiënte manier aanpassen zodat er nog steeds taalregels gehanteerd worden.
  - C Het Standaardnederlands is gebaseerd op logische regels. Digi-taal is een creatieve maar efficiënte variant van het Standaardnederlands. Zolang gebruikers van digi-taal zich aan taalregels houden, leidt die creativiteit niet tot onbegrip.
  - D Op het eerste gezicht is digi-taal een creatieve taal, maar als je er langer naar kijkt, blijkt digi-taal net zo gebaseerd te zijn op regels als het Standaardnederlands. Jongeren leren de taalregels dus net zo efficiënt via digi-taal als via de standaardtaal.

“De rode draad in alle digi-taal lijkt vooral efficiëntie te zijn.” (regels 77-78)

- 1p 19 Waarom is efficiëntie volgens de alinea's 7 tot en met 9 belangrijk voor digi-taal?

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- 3p 20 Noem drie kenmerken die volgens de alinea's 7 tot en met 9 bijdragen aan de efficiëntie van digi-taal.

In alinea 10 wordt een effect van digi-taal genoemd dat eerder in tekst 2 nog niet is genoemd.

- 1p 21 Welk effect is dat?

“‘incorrecte’ digi-taal” (regel 125)

- 1p 22 Waarom staan er aanhalingstekens rond het woord ‘incorrecte’?

- A De auteur geeft zo aan dat niet iedereen van mening is dat digi-taal foutief taalgebruik is.
- B De docenten zijn eigenlijk van mening dat de digi-taal wel correct is.
- C De jongeren zijn zich er onvoldoende van bewust dat hun taalgebruik niet geheel volgens de regels is.
- D De onderzoekers aan de universiteit hebben een andere visie op correct taalgebruik.

- 1p 23 Welke invloed van digi-taal vrezen leraren, volgens tekst 2? Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Er is in het buitenland enig onderzoek verricht naar de invloed van digi-taal op lezen en schrijven” (regels 127-130)

De resultaten van dat onderzoek zorgen voor een bepaalde verwachting over de invloed van digi-taal.

- 2p **24** Wat is die verwachting?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.
- 1p **25** Welke twee argumentatieschema's worden in tekst 2 vooral gebruikt?
argumentatie op basis van
A autoriteit en oorzaak en gevolg
B autoriteit en voor- en nadelen
C kenmerken of eigenschappen, en voor- en nadelen
D overeenkomsten en verschillen, en oorzaak en gevolg

tekstfragment 2

(1) Veel chattaal is al zo ingeburgerd dat de meeste mensen je wel kunnen vertellen waar 'w8' en 'ff' voor staan. Inmiddels is het een soort digitaal dialect. Maar dat wil niet zeggen dat het correct is om te gebruiken in zakelijke communicatie! Als je bijna dagelijks ff schrijft in plaats van even, neemt de automatische piloot dat soms ook over wanneer je aan een serieus document werkt, zoals je cv of je sollicitatiebrief.

(2) Spel- en taalfouten kunnen voor recruiters echter zo belangrijk zijn dat je sollicitatie direct op de nee-stapel belandt. Schrijf je cv en sollicitatiebrief dus met volle aandacht, neem er de tijd voor en laat ze na je eigen controle en de spellingscheck op de computer ook nog doorlezen door iemand anders.

uit: <https://www.monsterboard.nl/carriere-advies/artikel/chattaal-sollicitatiebrief>

- In tekstfragment 2 worden adviezen gegeven.
- 1p **26** Citeer de zin uit tekst 2 waaruit blijkt dat Hans Bennis het met die adviezen eens zal zijn.

Stel jezelf het volgende voor:

Een docent Nederlands gebruikt met zijn mentorklas een WhatsAppgroep om snel informatie over te kunnen dragen en organisatorische vragen van zijn leerlingen te kunnen beantwoorden. Een paar dagen voor de proefwerkweek plaatst hij dit ingekorte bericht in de groep:

A.s. ma start de toetswk. H5a hele wk in lok 232. Doe je best! Suc6!

- 1p 27 Geef een op tekst 2 gebaseerde reden waarom Hans Bennis het taalgebruik in deze situatie zou afkeuren.
- 1p 28 Geef een op tekst 2 gebaseerde reden waarom Hans Bennis het taalgebruik in deze situatie zou goedkeuren.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.